UŽ JSTE TO ČETLI?

VYBÍRÁME ČLÁNKY MĚSÍCE č.3/ŘÍJEN 2026

CzechGlobe
Ústav výzkumu globální změny AV ČR

HROZÍ ČESKÉ REPUBLICE DESERTIFIKACE – ANO, NEBO NE? 5. 10. 2026

Prof. Zdeněk Žalud z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR a Mendelovy univerzity se jako bioklimatolog specializuje na dopady změny klimatu na agroklimatické podmínky a na klimatické předpoklady udržitelného zemědělství. V cyklu „Jak to vidím já“ ujasňuje význam slova desertifikace. Prostý překlad evokuje rozšiřování a vznik pouští (z anglického desert – poušť). Ale aby se v dohledném časovém horizontu u nás objevila klasická poušť? Rozhodně ne. Správně však pojem desertifikace kromě rozšíření pouští zahrnuje i degradaci půdy vlivem sucha, neřízeného odlesňování, nadměrného spásání a nevhodného hospodaření s půdou. A zde je jeho pohled trošku jiný. Osobním názorem prof. Žaluda je, že desertifikace je v určitých oblastech ČR reálná, ale lze se na toto riziko díky know-how našich farmářů připravit, například adaptací agrotechnologických postupů, aplikací půdoochranných opatření, maximalizací závlah nebo změnou hospodaření.

Celý článek najdete zde

Zdroj: Úroda.cz

POTŘEBUJEME ZMĚNIT KRAJINU. O SUCHU VÍME DLOUHO 9. 10. 2026

Experti z institucí, kteří se zabývají suchem, a také vodohospodáři se shodují, že srážky očekávané pro příští dny nemusí stačit k tomu, aby se obnovily průtoky v řekách a zvyšovaly hladiny vodních nádrží na standardní úroveň. Jakub Hruška z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR a také z České geologické služby vyzývá, že musíme začít znova měnit strukturu české krajiny tak, abychom vodu zadrželi na místech, kde napadne. Současná situace se v nejbližším časovém horizontu prakticky nijak řešit nedá. Naši předkové posledních 150 let krajinu odvodňovali, aby měli produkční půdu. My musíme začít znova měnit strukturu české krajiny, otočit to tak, abychom vodu, ten déšť, zadrželi tam, kam napadne. To znamená nikoli v přehradách, ale přímo na místě, přímo tam, kde se voda dostala na zemský povrch. Měli bychom revitalizovat velké i menší řeky. Měli bychom změnit strukturu z velkých lánů na daleko menší strukturovaná pole.

Celý článek najdete zde

zdroj: iRozhlas.cz

CO KDYŽ SE ČESKO ROZPADNE A MOC PŘEVEZMOU ZBROJAŘI, AGROMAGNÁTI A GANGY? 13. 10. 2026

Jak by mohl vypadat život v Česku za dvacet let a jak za sedmdesát let? Budou generace našich dětí žít v nevlídnějším světě a společnosti nebo si poradí s krizemi a technologickými revolucemi a ve výsledku na tom budou lépe? To nikdo s jistotou neví, ale rozhodně se lze připravit na různé verze vývoje včetně zářné budoucnosti s vyšší kvalitou života či totální rozpad a bojůvky znepřátelených skupin na troskách kdysi prosperující společnosti. Budoucnost se ostatně rodí teď z našich nynějších rozhodnutí a aktivit. Čtyři vybrané Scénáře budoucího socioekonomického vývoje pro Českou republiku do roku 2100 sestavili v Ústavu výzkumu globální změny AV ČR, kde hledali odpovědi na to - jak mohou současné společenské, ekonomické, technologické nebo environmentální změny ovlivnit kvalitu života, fungování veřejné správy nebo podobu krajiny? K čemu došli, jak nad tím přemýšleli? Čím jsou jejich scénáře podložené? Co je překvapilo a jak nám to všem může pomoct? I na to hledá odpovědi dvojice spoluautorek studie Zuzana Harmáčková a Lenka Suchá.

Celý článek najdete zde

Zdroj: Respekt.cz

KDYŽ SE BUDE OPAKOVAT LETOŠNÍ SUCHO, TAK SI SÁHNEME NA DNO, ŘÍKÁ EXPERT 16. 10. 2026

Česko už ví, jaká místa jsou nejohroženější akutním nedostatkem vody. Český hydrometeorologický ústav zmapoval zhruba tisíc takových lokalit. Ministerstvo pro ně vyhradilo půl miliardy na akutní opatření. Jak velké krizi čelíme? Na to v pořadu „Ptám se“ odpovídal ředitel Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR Miroslav Trnka, který je zároveň koordinátorem portálu Intersucho a členem Národní koalice pro boj se suchem. Podíváme-li se do vodních toků a některých nádrží, tak vidíme, že to dobře není. Ale zatím to zdaleka není nějaká apokalypsa. To je potřeba říct. Nežijeme v extrémní situaci typu povodní roku 2002. Ale žijeme něco, co nám ukazuje, že pokud by se opakoval takový rok jako 2026 i v roce 2027 a 2028, tak v roce 2028 si skutečně budeme sahat na poslední rezervy vody, popsal Miroslav Trnka. V rozhovoru dále zmiňuje, jaké klíčové projekty Česko potřebuje, ale také kolik to bude stát a jakou situaci s vodou máme čekat v příštích měsících a letech.

Celý článek najdete zde

Zdroj: SeznamZprávy.cz

PLANETA SMĚŘUJE K OTEPLENÍ O 2,8 STUPNĚ CELSIA 21. 10. 2026

Planeta při současné celosvětové klimatické politice směřuje k tomu, že bude do konce století o 2,8 stupně Celsia teplejší než v předindustriálním období, uvedl podle agentury DPA Program OSN pro životní prostředí (UNEP). Každý zlomek stupně nad hranicí 1,5 stupně Celsia přitom podle šéfky UNEP Inger Andersenové zvyšuje riziko smrtících povodní, vln veder a lesních požárů, jaké letos zažila řada zemí. V Česku vědci pozorují rychlejší nárůst teploty vzduchu od 80. let minulého století. Poslední dekáda byla nejteplejší za dobu měření a pět nejteplejších let bylo po roce 2014. Posledních 30 let je teplejší o 1,8 stupně Celsia proti předindustriálnímu období, upozorňuje klimatolog z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe Pavel Zahradníček. Uvádí, že podle klimatických modelů pro Česko se do poloviny století oteplí o 2,1 až 2,8 stupně a do konce století o 2,6 až 4 stupně Celsia.

Celý článek najdete zde

Zdroj: iRozhlas.cz

Akademie věd České republiky

SEZNAMTE SE S JEDNOU Z NÁS

CzechGlobe
Ústav výzkumu globální změny AV ČR

LENKA SUCHÁ

vystudovala Mezinárodní rozvojová studia na Univerzitě Palackého v Olomouci. Po krátké odbočce do neziskového sektoru zakotvila v roce 2019 v Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe, kde dnes působí jako zástupkyně vedoucí Oddělení sociálně-ekologické analýzy. Má za sebou výzkumné pobyty na Filipínách, v Jihoafrické republice, Zambii a v Tanzanii. Zabývá se vytvářením a analýzou scénářů budoucího vývoje, analýzou sociálně-ekologických systémů a výzkumem resilience. Zajímá ji, jak se pohled na transformaci a budoucnost liší mezi různými aktéry (jednotlivci, skupiny nebo organizace ovlivněné daným problémem či rozhodnutím) a jak spolu mohou vzájemně spolupracovat. Příležitostně vyučuje na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Univerzitě Karlově. Má ráda knihy, polský rap a bikepacking se svým psem.

Tvá oblast výzkumu je hodně široká. V čem se cítíš „nejvíc doma“?

Na své práci oceňují právě onu rozmanitost. Na výzkumu v ČR mám ráda hlavně setkávání se s různým typem aktérů. Díky rozhovorům a participativním workshopům, kde se aktéři aktivně podílejí na diskusi, sdílejí své zkušenosti, názory a společně hledají řešení nebo vytvářejí doporučení, můžu nahlédnout do jejich přemýšlení o otázkách spojených s odolnou, udržitelnou a spravedlivou budoucností. Mojí srdeční záležitostí ale přece jen zůstává výzkum v regionu jižní Afriky, který je pro mě návratem ke kořenům. Tady mě baví hlavně nevyzpytatelnost – od složité logistiky až po výzkumné závěry, které často nabourávají mé smýšlení o světě. Na tomto výzkumu oceňuji také jeho analogovou formu. Všechno se odehrává osobně, s diktafonem a zápisníkem, často s omezenou dostupností elektřiny, o internetu ani nemluvě. Ačkoliv je výzkum v tomto kontextu náročný a vyžaduje výstup z komfortní zóny, v něčem je paradoxně méně stresující než práce v ČR.

Aktivně přispíváš k činnosti mezinárodních vědecko-politických platforem IPBES a IPCC. Jak jsi se k takové pozici propracovala a co to všechno tato práce obnáší?

Do IPBES a IPCC jsem se dostala prostřednictvím otevřeného výběrového řízení, do kterého se mohou přihlásit vědkyně a vědci na základě nominace národním kontaktním místem (pro IPCC je to Český hydrometeorologický ústav, pro IPBES Ministerstvo životního prostředí). Myslím si, že k mému výběru přispěly hlavně zkušenosti s prací na multidisciplinárních projektech a široký záběr expertízy.

V IPBES působím jako koordinující autorka kapitoly o scénářích budoucího vývoje. Ty jsou v rámci IPBES jedním z hlavních nástrojů pro pochopení, jak se mohou v budoucnu měnit biodiverzita, ekosystémové služby a vztahy mezi přírodou a společností v závislosti na různých rozhodnutích a politikách.

Moje úkoly spočívají mimo jiné v tom, aby v kapitole bylo zastoupeno poznání z různých vědních oborů, zejména pak těch společenskovědních. V IPCC je moje role úplně odlišná. Tady působím jako editorka, takže pomáhám autorům hodnotících zpráv s tím, jak se vypořádat s komentáři získanými během recenzního procesu.

Angažuješ se také v síti CRENDES, která se věnuje globálnímu rozvoji a udržitelnosti. Zvláštní pozornost věnujete Globálnímu jihu. Proč právě Globální jih?

Globální Jih mě zajímá mimo jiné proto, že náš blahobyt a ekonomické bohatství do značné míry vyrostly na využívání jeho zdrojů a práce tamních lidí. Řada těchto zemí byla ještě v druhé polovině 20. století pod koloniální nadvládou a sloužila jako zdroj levné pracovní síly a surovin pro rozvoj Globálního Severu. Získáním nezávislosti přitom tyto nerovné vztahy neskončily. Otázky udržitelnosti a transformace proto, podle mě, nemůžeme řešit bez porozumění těmto souvislostem a perspektivám lidí, kteří v těchto zemích žijí. Právě v síti CRENDES se potkávají výzkumníci, kteří se v zemích Globálního Jihu věnují transformaci, udržitelným zdrojům obživy nebo rozvojovým politikám.

Jedním ze způsobů, jak Globální Sever na nerovnosti reaguje, je rozvojová spolupráce. Ani dobře míněné projekty ale nemusí odpovídat místním potřebám a mohou mít nezamýšlené negativní dopady. Tady vidím důležitou roli společenskovědního výzkumu. Pomáhá porozumět tomu, jak lidé žijí, co je pro ně důležité a jak jejich možnosti utvářejí společenské vztahy, instituce nebo přístup k přírodním zdrojům. Díky tomu může rozvojová spolupráce lépe odpovídat místním podmínkám a být pro lidi, kterých se týká, přijatelnější a přínosnější.

Příkladem je náš projekt Coop4Wellbeing v Zambii, kde jsme mapovali sociálně-ekologický systém (propojení mezi společností, přírodním prostředím a zdroji obživy). Spolu s aktéry české rozvojové spolupráce jsme pak zkoumali, jak tyto vazby ovlivňují jejich projekty a jak naopak projekty zasahují do místních vztahů a podmínek. Výsledky sloužily jako podklad pro společné přemýšlení o tom, co mohou ve svých projektech zohlednit nebo změnit, aby se předešlo negativním dopadům.

Často diskutovaným tématem je environmentální spravedlnost. Také tomu se věnuješ. V jaké souvislosti?

Aktuálně začínáme nový projet JustBioSolar, ve kterém společně s partnery z Německa, Itálie, Španělska a Švédska zkoumáme otázky environmentální spravedlnosti při výstavbě velkých fotovoltaických elektráren. Ty mají sice významný mitigační potenciál, jejich výstavba je ale často necitlivá vůči místnímu kontextu a může vyvolat společenský odpor. Cílem projektu je zjistit, za jakých podmínek lze fotovoltaické elektrárny stavět způsobem, který je spravedlivý vůči místním obyvatelům i dalším dotčeným skupinám.

Zmínila jsi práci na multidisciplinárních projektech. S jakými týmy v CzechGlobe spolupracuješ nebo vidíš možnosti spolupráce?

Díky projektu AdAgriF mám možnost spolupracovat s mnoha týmy napříč CzechGlobe. Jedná se především o spolupráci na vývoji scénářů budoucího vývoje a nástrojů podporujících zavádění mitigačních opatření v zemědělství a lesnictví. Tematicky nejblíže mám ale k Oddělení společenských procesů a udržitelnosti. Spolupracovali jsme například na projektu FoSTA-Health, kde jsme se zabývali transformací potravinových systémů v regionu jižní Afriky.